

Møte for lukkede dører
onsdag den 4. april 1951 kl. 10.

President: Johan Wiik.

Dagsorden:

Orientering om innst. S. nr. 50 fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite om ratifikasjon av en overenskomst og en sluttprotokoll angående fiskeriforholdene i visse sjøområder tilhørende Norge og Sverige.

Presidenten: Presidenten foreslår møtet satt for lukkede dører - og anser det som bifalt.

Det er til presidenten kommet en henvendelse fra utenrikskomiteen ved dens formann om at møtet må bli utsatt en kortere tid. Presidenten foreslår derfor at det lukkede møtet utsettes og settes igjen kl. 10,30. - Ingen har ytret seg imot det, og det ansees enstemmig bifalt.

Møtet hevet.

Forhandlingene fortsatte kl. 10,30.

Presidenten: Presidenten foreslår at Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer og videre utenriksråd Skylstad, ekspedisjonssjef Anker og byråsjef Colban fra Utenriksdepartementet samt ekspedisjonssjef Sellæg fra Fiskeridepartementet gis adgang til møtet. - Det ansees bifalt.

Utheim (komiteens ordfører for innst. S. nr. 50): Under komiteens behandling av den foreliggende sak, den sak som avisene populært omtaler som reketvisten med Sverige, kom det fram opplysninger som komiteen ikke kunne unnlate å tillegge en betydelig vekt i vurderingen av de spørsmål som her reises, og det har da ledet til den foreliggende innstilling som er enstemmig fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite. Da hverken proposisjonen eller innstillingen offentlig har kunnet gi noen detaljert fremstilling av forholdene, ble vi i komiteen enige om at jeg som sakens ordfører i et lukket stortingsmøte skulle legge saken fram i alle detaljer, slik at den debatt som måtte bli å føre om saken, da kunne skje i et lukket møte. Og det er vårt ønske i utenrikskomiteen - det får jo hver enkelt ta det hensyn han vil til - at man kunne begrense debatten i det åpne møte mest mulig.

La meg da begynne med å fremheve at denne tvisten med Sverige om rekefisket i munningen av Oslofjorden, i ikke liten grad har sammenheng med den tvist vi har gående med Storbritannia om våre fiskerigrenser, det vil si utstrekningen av det kystområde vi mener er undergitt norsk

suverenitet, og som Norge da med suverenitetens rett utelukker fremmede borgere fra å kunne utnytte.

Ved kgl. resolusjon av 12. juli 1935 ble det for den lange strekning fra Grense-Jakobselv - grensen mot Sovjet - og like ned til Træna i Nordland fylke, trukket opp grunnlinjer i kystens hovedretning mellom faste punkter på land, øyer eller skjær. Fiskerigrensen går så 4 nautiske mil utenfor og parallelt med disse grunnlinjer. Det er det område vi hevder er undergitt norsk suverenitet. Den linje som ble trukket opp ved den kgl. resolusjon av 12. juli 1935, og som i sin helhet bygger på en innstilling avgitt fra den forsterkede utenrikskomite i 1935, denne linje er altså trukket opp ved kgl. resolusjon etter den bemyndigelse Regjeringen da fikk.

Det er denne kgl. resolusjon fra 1935 Storbritannia har gått til angrep på og som Storbritannia akter å få prøvet ved den internasjonale domstol i Haag, i henhold til stevning vi har fått den 26. september 1949. Storbritannia påstår at den kgl. resolusjon av 1935 har trukket grenser som menes å være i strid med folkerettslige regler. - Før jeg går i detalj med hensyn til Storbritannias påstand, må jeg forutskikke noen bemerkninger.

Så tidlig som i 1907 begynte engelske trålere å vise seg utenfor kysten både i Finnmark og Troms, og de var meget nærgående. Fra 1908 har marinen hvert år - unntagen i krigsårene - hatt fiskerioppsyn der. Oppsynets oppgave har vært å påse overholdt en lov vi har av 2. juni 1906 om forbud mot utlendingers fiske på norsk sjøterritorium og en lov av 13. mai 1908 om forbud mot fiske med bunnsløpenot (trål) på norsk sjøterritorium. Ingen av disse lover hadde noen bestemt definisjon av begrepet «sjøterritorium», noe som heller ikke var alminnelig den gang og, som jeg kan si, fremdeles ikke er alminnelig etter statspraksis. Men oppsynet hadde å følge en instruks basert på grunnlinjer i kystens hovedretning, omtrent slik som de senere ble trukket. Utenfor disse grunnlinjer ble et belte på 4 nautiske mils bredde av oss hevdet som norsk sjøterritorium.

I tidsrommet fra 1907 og, jeg kan gjerne si, til i dag når jeg unntar krigsårene, har det vært en rekke oppbringelser av utenlandske trålere av forskjellig nasjonalitet som har drevet fiske på det sjøområde som vi har hevdet som norsk territorialfarvann, og når disse oppbringelser har funnet sted på det område som ligger mellom 3 og 4 nautiske mil fra land, har de regelmessig fra britisk side vært ledsaget av protester. Det britiske standpunkt har vært at ingen kyststat kunne hevde en større bredde på sitt sjøterritorium enn 3 nautiske mil. Det var dette spørsmål tvisten først og fremst gjaldt mellom det norske og britiske synspunkt. Vi hevdet en rett for kyststaten til et sjøterritorium på 4 nautiske mils bredde - Storbritannia hevdet i motsetning hertil at bredden på territorialbeltet ikke måtte overstige 3 nautiske mil og at områder som lå utenfor de 3 nautiske mil, var internasjonalt farvann.

Om dette spørsmål, bredden av sjøterritoriet, har det i hele dette tidsrom jeg nevnte, så å si fra 1907, vært ført forhandlinger mellom Norge og Storbritannia. Komiteer og utvalg har avløst hverandre ustanselig, og disse forhandlinger har vært ført dels i Oslo og dels i London. Under mange av disse forhandlinger har britene til sine tider vært i høy grad overordentlig aggressive, til andre tider mer medgjørlige. Jeg kan nevne at da den nå avdøde minister Irgens var utenriksminister og han under et opphold i England hadde en samtale med den britiske utenriksminister om en oppbringelse som hadde funnet sted, ble det fra den britiske utenriksministers side ganske tydelig truet med at hvis ikke Norge tok opp sitt standpunkt til revisjon, kunne Storbritannia bli nødt til å eskortere sine trålere med krigsskip, som ville få i oppdrag å hevde Storbritannias interesser.

Etter det som har foregått tidligere, skulle man tro når vi nå ble formelt stevnet til den internasjonale domstol, at det var bredden av sjøterritoriet som var tvistens gjenstand, at det var i spørsmålet om de 3 eller 4 nautiske mils bredde for sjøterritoriet at Storbritannia ville få avesket en avgjørelse fra den internasjonale domstol. Men det viser seg at det ikke er tilfellet. Under prosessens gang erkjenner Storbritannia at vi har retten til å kunne hevde en bredde på sjøterritoriet av 4 nautiske mil. Det som nå er prosessens gjenstand, er opptrekning av grunnlinjene og måten det er gjort på, idet Storbritannia hevder at som folkeretten nå har utviklet seg, kan ingen grunnlinje være lengre enn 10 nautiske mil - de gjør visse unntagelser for noe de kaller «historiske bukter». De grunnlinjer vi har trukket opp i den kgl. resolusjon av 1935, har på mange steder betydelig større lengde.

Enhver vil forstå hvilken katastrofe det vil være for kystbefolkningen og landet i det hele om Storbritannia får medhold i at ingen grunnlinje kan være mer enn 10 nautiske mil, og at da et område på 4 nautiske mil skulle være bredden for territorialfarvannet vi kunne hevde. Det vil faktisk ha til følge at store områder i en rekke av våre fjorder vil bli internasjonalt farvann.

Det kunne være av stor interesse, tror jeg, her å gå nærmere i detalj inn på begrunnelsen for påstandene både fra Norge og fra Storbritannia, men det vil føre for langt å gjøre det. Det kan være en anledning til å komme tilbake til denne sak siden. Jeg vil også si til presidentskapet, at hvis det kunne være av noen interesse for Stortinget senere å få en utførlig redegjørelse for disse ting, står jeg til disposisjon.

Prosessordningen ved den internasjonale domstol er slik at hver av partene har rett til å komme med to skriftlige innlegg. Deretter prosederes saken muntlig for domstolen, og når så den muntlige prosedyre er avsluttet, opptas saken til doms. Saken mellom Norge og Storbritannia er nå kommet så langt at Storbritannia har levert sine to skriftlige innlegg.

Norge har frist til utgangen av denne måned med å levere sitt siste innlegg. Den muntlige prosedyre ved domstolen går jeg ut fra da vil foregå en gang i løpet av dette år - uten at jeg kan fikserer tidspunktet nærmere, men det er meget store og utførlige innlegg som er fremlagt, så jeg går ut fra at domstolens medlemmer nok vil bruke ikke liten tid til å sette seg inn i det materiale som foreligger for domstolen.

Jeg vender så tilbake til Oslofjorden og saken med Sverige. I Oslofjorden har vi ikke ved noen kgl. resolusjon trukket opp grensen for kystfarvannet - grensen mellom det vi kaller indre farvann og ytre farvann - slik som det er gjort utenfor Finnmark og Troms og ned i Nordland. Det foreligger fra Stortingets side etter innstilling fra den forsterkede utenrikskomite, som ble behandlet av Stortinget i 1935, en bemyndigelse for Regjeringen til også å trekke opp grunnlinjer for den øvrige del av kystens område her i Norge. Man har funnet ikke å burde gjøre dette formelt før man så resultatet av domsavgjørelsen nede i Haag.

Det ble imidlertid den 17. februar 1950 ved Forsvarsdepartementets foranstaltning trukket opp en rekke grenser for våre krigshavnområder. Det ble også trukket opp en slik grense for krigshavnområder nede i Oslofjorden. Den grense som ble trukket opp som en krigshavngrense - ikke som en territorialgrense - faller nøyaktig sammen med de punkter som den forsterkede utenrikskomite i 1935 mente skulle være grensen mellom indre og ytre farvann. Men i den kongelige resolusjon som ble avgitt i februar 1950 ved Forsvarsdepartementets foranstaltning, er det overhodet ikke nevnt noe om territorialgrense, det er kun en krigshavngrense som man har ansett nødvendig av hensyn til forsvaret av Oslo og de sønnenforliggende omgivelser.

Da denne krigshavngrense ble opptrukket i 1950, ble det i dette område etablert et oppsyn - effektivt var det dessverre ikke. Det viste seg da at så vel danske som svenske fiskere i stor utstrekning drev fiske på områder som vi hevdet var norsk territorium. Det ble foretatt en rekke oppbringelser og en rekke bortvisninger. Dette ledet til kraftige protester fra svenske fiskerikretser, og vi kjenner alle fra pressen den voldsomme pressekampanje Sverige satte inn mot vår opptreden der nede. De danske fiskere, som også hadde fisket på norsk område etter vårt syn, forholdt seg rolige. Jeg kjenner ikke til at det er kommet noen protester fra Danmark.

Jeg går fort fram her. - Jeg vil minne om at da statsministeren var på en reise i Sverige, holdt han et foredrag hvori han søkte å dempe gemyttene. Den noteveksling som fant sted, ledet til at den norske og den svenske regjering ble enige om å innlede uformelle samtaler mellom representanter for de to lands regjeringer for å søke bragt på det rene om det forelå grunnlag for forhandlinger om løsning av den tvisten som var oppstått.

Så skjedde det noe uventet. Jag kan si som lyn fra klar himmel får det norske utenriksdepartement et brev fra den

internasjonale domstol, hvor den sier at den oversender en gjenpart av en henvendelse som den har fått fra den svenske minister i Haag etter hans regjerings instruksjon, om at den ville henlede domstolens oppmerksomhet på at det nå var oppstått en lignende tvist mellom Norge og Sverige om sjøgrensen, som den som pågikk ved domstolen mellom Norge og Storbritannia. Den ber om i sakens interesse å kunne få anledning til å gjennomgå de innlegg som ble fremlagt fra begge parter.

Vi fikk oversendt en gjenpart av denne skrivelse til uttalelse, og den kom jo på oss meget ubeleilig. Svenskene var fullt klar over den veldige betydning hele denne prosessen vi har med England har for landet og for våre fiskerier. Før de sendte denne henvendelse til den internasjonale domstol, ble det ikke antydnet med et ord til noen norsk myndighet at noe slikt var i gjære.

Hva skal man si om en slik opptreden fra Sveriges side? Skulle jeg uttrykke *min* mening om dette, måtte jeg bruke ord som jeg tror presidenten ville påtale som uparlamentariske. Jeg avstår derfor fra enhver kommentar. Jeg legger saken fram, og enhver får trekke de slutninger han selv vil.

Da den svenske henvendelse til den internasjonale domstol kom til departementet, forela departementet denne saken for det utvalg som er oppnevnt av Regjeringen for å bistå våre advokater i striden mellom Norge og Storbritannia. Og våre advokater så meget alvorlig på dette spørsmål. Hvor alvorlig de så på hele denne intervensjon fra Sveriges side, tror jeg belyses best ved et brev som professor Bourquin skrev til advokat Sven Arntzen den 10. november 1950. Som bekjent er professor Bourquin engasjert til å prosedere vår sak i Haag sammen med advokat Arntzen. Professor Bourquin er belgier av fødsel, han er en anerkjent professor i folkerett, knyttet til universitetet i Geneve. Jeg gjengir professorens brev, og det lyder så - det er skrevet til advokat Arntzen:

«Det annet spørsmål som De nevner for meg er dessverre mer alvorlig. De norsk-svenske uoverensstemmelser, som er understreket ved den svenske regjerings henvendelse til Den Internasjonale Domstol, vil ikke kunne unnlate å gjøre et meget alvorlig inntrykk på våre dommere. Som De sier, har England hittil vært det eneste land som har reist innvendinger mot våre fiskerigrenser. Det faktum at det også er reist kritikk fra svensk side forandrer atmosfæren. Det synes så meget mer beklagelig som det svenske system prinsipielt har stor likhet med det norske og som de to land hadde forsvart de samme standpunkter på kodifikasjonskonferansen i 1930. Ved det som nu har hendt, risikerer man at domstolen kommer til å tenke at selv om det norske system i seg selv ikke er i strid med folkeretten, så overskrider den anvendelse som den norske regjering har gjort av dette system, rimelighetens grenser. Og der ligger nettopp den vesentlige fare for oss.

Ærlig talt frykter jeg for at våre utsikter til å vinne saken er alvorlig redusert som følge av denne ulykkelige affære.

Var det helt avgjørende grunner», sier professor Bourquin videre, «for straks å fastsette krigshavngrensene? Var det uomgjengelig nødvendig, dersom man gjorde det, straks å anvende disse grenser for fiskeriene? Var det ikke mulig å unngå at forholdsregler av denne art ble utferdiget sålenge som prosessen varer? ---

De uttaler håpet om at en vennskapelig overenskomst må bli inngått så snart som mulig. Det er et ønske jeg slutter meg helt ut til. Men la oss ikke gjøre oss illusjoner: Den skade som er gjort kan ikke helt ut gjenopprettes.»

Det utvalg som sitter sammen og bearbeider hele denne saken sammen med våre advokater, fikk seg da forelagt hele dette spørsmålet, og det tilrådet Regjeringen at man måtte søke å få avvirket striden med Sverige på en slik måte at den fikk minst mulig skadevirkning for vår sak med Storbritannia. Dette mente utvalget og departementet best kunne gjøres ved at de to nabostater Norge og Sverige gjensidig stillet til disposisjon områder som man tillot kunne bli benyttet av nabolandets fiskere. Under forhandlingene aksepterte svenskene dette utgangspunkt, men da man så videre diskuterte de områder som gjensidig skulle stilles til disposisjon, ble der en tautrekking. Det er vel alltid vanlig ved slike forhandlinger. Ønsket fra svensk side om å fiske nordenfor krigshavngrensen ble prinsipielt avvist fra norsk side. Krigshavngrensen var endelig fastlagt, og noen innrømmelse her kunne man overhodet ikke diskutere. Så mente svenskene at de da måtte få kompensasjon for et slikt standpunkt, og de fremsatte krav om at det ble gitt dem anledning til å fiske på et norsk område som strekker seg meget langt vest, jeg tror nesten så langt som til Larvik. Det kunne vi selvfølgelig heller ikke gå med på, men til slutt gikk man nå med på en grense som jeg tror jeg skal få lov til å demonstrere på det kartet som er hengt opp på veggen her. Det krever visse forklaringer.

Den opptrukne linjen der - peker - er den krigshavngrense som ble fastlagt ved kgl. resolusjon. Grensen som går der parallelt med denne, er det område som ligger parallelt med denne grense og som gjelder vårt ytre farvann 4 nautiske mil utenfor. På svensk side har vi opptrukket grensen mellom indre og ytre farvann ved den rødprikkede linjen. Grensen for det ytre farvann blir altså den tilsvarende linje som går parallelt med den.

Her ligger Grisebåene, hvorom vi har hatt en voldgiftsavgjørelse etter en strid med Sverige. Jeg skal ikke komme inn på den saken, den er løst ved voldgift.

Det område som etter overenskomsten nå Norge gir samtykke til at svenske fiskere skal fiske på, er det skraverte område der. Det område som Sverige samtykker i at

norske fiskere kan få fiske i på svensk side, er det skraverte område der. Avtalen som er inngått mellom Norge og Sverige, sier tydelig, greit og klart at Sverige anerkjenner denne grensen der, og i de senere forhandlinger som har funnet sted, erkjenner de alt område nord for krigshavngrensen som norsk område. Sydgrensen er derimot ikke fastlagt. Vi fastholder her 4 nautiske mil. Protokollen løser ikke grensen i syd. Det er altså et spørsmål som står åpent. Under forhandlingene gjorde svenskene krav på å få fiske ikke bare på dette området her, men på et område som gikk meget langt videre vestover. Det ble avslått. Men det er altså innholdet av den overenskomst som er sluttet mellom Norge og Sverige.

Da vi forhandlet om hele denne overenskomsten som Stortinget nå er innbudt til å ratifisere, var det om å gjøre fra norsk side å få overenskomsten formet slik at Storbritannia ikke kunne benytte den i sin sak mot oss, og som overenskomsten nå er formet, mener den forsterkede utenrikskomite at dette i det vesentlige er oppnådd. Overskriften på overenskomsten, «angående fiskeriforholdene i visse sjøområder tilhørende Norge og Sverige», er helt nøytral og gir ikke adgang for Storbritannia til å hevde at Norge her har avveket fra noe av det som hevdes i prosessen mot Storbritannia.

Den grensebeskrivelse som finnes i artikkel 1 faller sammen med krigshavngrensen, og det er *utenfor* denne grense at svenske fiskere skal ha adgang til å fiske på norsk fiskeriområde. Hvor langt utenfor krigshavngrensen norsk fiskeriområde strekker seg, løser ikke overenskomsten, men det var en forutsetning fra forhandlernes side at det i overenskomsten ikke måtte være noen bestemmelse som kunne gi inntrykk av at det hersket uenighet om hvor fiskerigrensene skulle trekkes.

Overenskomsten er i sin helhet gjengitt i St.prp. nr. 15, og den inneholder foruten det jeg her har sagt, en rekke detaljbestemmelser. Jeg finner ikke noen grunn til å gå inn på disse detaljbestemmelser her, da de er uten enhver betydning for vår tvist med Storbritannia. Jeg innskrenker meg til å henviser til proposisjonen og innstillingen.

Denne overenskomst som er ledsaget av en sluttprotokoll, ble underskrevet i Oslo den 20. desember 1950 av statsminister Gerhardsen som fungerende utenriksminister og ambassadør Ahlmann, som dertil hadde fått den fornødne fullmakt. Proposisjon om Stortingets samtykke til ratifikasjon av overenskomsten ble utferdiget i statsråd den 12. januar 1951. Proposisjonen ble på vanlige måte behandlet av utenriks- og konstitusjonskomiteen, forsterket med to medlemmer fra sjøfarts- og fiskerikomiteen, og komiteen ga sin enstemmige tilslutning til proposisjonen.

Før imidlertid innstillingen blir utlagt og omdelt, ser vi plutselig i norske aviser et telegram fra Sverige om at der fra svensk side skulle være tatt visse forbehold da saken ble behandlet i den svenske regjering. Vi bad da i komiteen

Utenriksdepartementet undersøke hva der siktedes til, og hva sammenhengen her var.

Det viste seg at der ble holdt et statsråd i Sverige den 16. desember 1950 hvor det ble utferdiget en proposisjon for Riksdagen om samtykke til ratifikasjon. I dette statsråd ble det av den foredragende statsråd gjort en protokolltilførsel hvor det bl.a. uttales:

«det i avtaletexten förekommande uttrycket svenskt resp. norskt vattenområde får därför icke fattas så, att området därmed erkännas tillhöra svenskt rep. norskt territorialvatten, utan innebär endast, att det angivna landet självt hävdar, att området befinner sig innanför dess territorialgräns.»

Denne protokolltilførsel kom, som jeg sa, i svensk statsråd den 16. desember. Da overenskomsten ble undertegnet her i Oslo den 20. desember, altså flere dager derefter, fortiet man for oss det som var foregått i det svenske statsråd den 16. desember. Jeg skal ikke kommentere denne svenske opptreden heller, men jeg synes at enhver skal kjenne det faktiske forhold.

Som det står i innstillingen, foranlediget protokolltilførslen i det svenske statsråd at det kunne bli tvil om fortolkningen av overenskomsten. Derfor ble spørsmålet av Utenriksdepartementet påny forelagt de svenske myndigheter. Det svar man har fått fra den svenske ambassadør på vegne av den svenske regjering, har vi gjengitt ordrett i innstillingen. Innholdet av dette svar kan i mere forståelige ordelag gjengis slik at den svenske regjering avgir erklæring om at den anerkjenner sjøområdet nordenfor krigshavngrensen som norsk område og videre at også område sønnenfor krigshavngrensen - altså utenfor krigshavngrensen - er norsk område, uten at grensen sørover er trukket opp. Den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite er kommet enstemmig til det resultat at denne siste erklæring fra den svenske ambassadør på den svenske regjeringens vegne dekker det som på det nåværende tidspunkt er nok for oss, og innstiller enstemmig på at Stortinget samtykker i ratifikasjon av overenskomsten.

Etter overenskomsten får, som jeg sa, svenske fiskere rett til å drive et visst fiske på norsk område, og norske fiskere en viss rett til å drive fiske på svensk område. Det spørsmål reiser seg da naturlig om de rettigheter vi gir svenskene økonomisk, er likeverdige - eller omtrent likeverdige - med de rettigheter Sverige gir de norske fiskere. Til det spørsmål er å svare at de norske sakkyndige fastslår ganske kategorisk at svenskernes økonomiske utbytte ved fiske på norsk område langt vil overstige det utbytte som norske fiskere kan vente å få ved fiske på svensk område. Det er med andre ord i økonomisk henseende en dårlig bytteoverenskomst som her etableres. Men på den annen side må vi sterkt fremheve den fordel det er for oss at denne tvist vi er kommet opp i med Sverige, avvikles på en måte som jeg tror ikke vil skade oss i den viktige sak vi har med

Storbritannia. Jeg synes også det er grunn til å presisere at den overenskomst som her er inngått er en overenskomst som gjelder til 1. januar 1956. Den kan da oppsies med 6 måneders varsel. Bli ikke det gjort, fornyes den automatisk for et år ad gangen. Det er med andre ord adgang til å avvikle hele overenskomsten etter 5 år, hvis utviklingen skulle bli den at det tjener våre interesser best at den avvikles.

Etter at den kgl. proposisjon i denne sak var fremlagt, har vi fra Utenriksdepartementet til komiteen fått sendt gjenpart av en skrivelse som Oslofjordens Fiskerlag har sendt Regjeringen. Jeg synes det er min plikt å referere den skrivelse i sin helhet. Den lyder så:

«Det vil formodentlig være kjent for regjeringens medlemmer at Oslofjordens Fiskerlag på vegne av sine 1000 medlemmer allerede den 11. desember - umiddelbart etter at det var kunngjort i radio at denne avtale skulle være undertegnet - telegrafisk innsendte sin protest gjennom Fiskeridepartementet. Etterat det var et faktum at avtalen - *uten først på forhånd å være forelagt vår organisasjon* - var undertegnet, ble Fiskeridepartementet påny underrettet telegrafisk og anmodet om at Regjeringen måtte bli underrettet og Fiskeridepartementet ble anmodet om å hindre avtalens ratifikasjon. Den protest som var innsendt allerede den 11. desember ble opprettholdt.

Det er innlysende at hele sakens behandling har vakt en berettiget harme. Vi citerer et vedtak fra Vestre Hvaler Fiskerforening, som er hovedinteressenter i det omstridte område:» Så kommer sitat av vedtaket:

«Vestre Hvaler Fiskerforening samlet til møte den 21/12 1950 i anledning den svensk-norske forhandlingskomites vedtak i reketvisten, vil herved på det bestemteste protestere mot det vedtak som er offentliggjort, da det viser seg at den nye grenselinje overskrider den gamle norskhevdede 4 nautiske mil grense. Da dette gjelder våre viktigste rekefelter og det området som vi til gjengjeld har fått ikke egner seg for rekestråling, anser vi derfor ovennevnte komites vedtak helt utilfredsstillende for oss norske fiskere og ikke holdbart. Dersom vår protest ikke blir tatt tilfølge ser vi oss nødsaget til å gjøre den norske stat ansvarlig for det tap, som de norske fiskere vil bli påført på grunn av den kunngjorte overenskomst.»

Her slutter sitatet. Så fortsettere Oslofjordens Fiskerlag sin skrivelse slik:

«Vi er imidlertid kjent med at det ligger vektige argumenter til grunn for avtalens inngåelse, og vi skal ikke komme nærmere inn på dette, men det er innlysende at iallefall vårt distrikt er og vil bli skadelidende såfremt avtalen blir ratifisert av Stortinget, hvilket vi vel neppe kan hindre.

Imidlertid er det vår oppgave å søke gjennomført slike forhold at skadevirkningen kan bli minst mulig, og vi må forbeholde oss - under enhver omstendighet - å komme tilbake til denne sak med eventuell anleggelse av erstatningskrav.

De uholdbare tilstander i Ytre Oslofjord kan umulig fortsette og man måtte forsøke å dempe gemyttene etter beste evne. For å få en avklaring i denne sak innkaldte vårt lag - etter konferanse med Fiskeridepartementet - endel av de større reketralere i Ytre Oslofjord til et møte i Fredrikstad den 6. januar. Tilstede på dette møte var bl.a. byråsjef Colban og ekspedisjonssjef Sellæg.

Saken ble her inngående belyst så langt man etter forholdene fant det tilrådelig. Imidlertid må man se realiteten i øynene også fra vår side og hvis avtalen blir ratifisert, bøye oss for det uunngåelige. Det gjenstår da bare å søke å råde bot på skadevirkningene. Møtet fattet derfor enstemmig sådant vedtak:

- 1) Møtet slutter seg til de protester som tidligere er innsendt til Fiskeridepartementet mot denne avtale. Skulle protesten ikke bli tatt tilfølge må møtet kreve, at der uoppholdelig i samsvar med artikkel 4 i avtalen innledes drøftelser med den svensk norske regjering om fredning av rekene i «dypet», fra 200 meter og dypere i tiden 1. januar - 1. august.
- 2) Før avtalen ratifiseres må der avgis en erklæring til Oslofjordens Fiskerlag fra de norske myndigheter om at det oppsyn, som skal foregå i Ytre Oslofjord straks blir utstyrt med slike midler at det blir respektert og er i stand til å foreta de handlinger, som det etter instruksjonen er pålagt.
- 3) Møtet forlanger at der istandbringes felles bestemmelser om redskapenes størrelse, konstruksjon og maskestørrelse innen 1. april 1951 i samsvar med avtalens sluttprotokoll. Vi anmoder våre forhandlere om å forlange at de svenske fiskere ikke bruker større redskaper enn det som nu er tillatt for de norske fiskere i dette område.»

Her slutter det vedtaket møtet fattet. Og så fortsettes det i skrivelsen:

«Det skulle være unødvendig for oss å komme nærmere inn på denne sak, idet vi formoder at regjeringens medlemmer allerede er kjent med den. Vi tør imidlertid henstille til regjeringen ikke å bagatellisere den og forholdene ute i Ytre Oslofjord.

Forlangendet om gjennomføring av fredning er ikke nytt. Et av våre lokallag har allerede 3 september i år fremsatt krav til oss om å gå inn for fredning i tiden 1/1 - 1/10. Enkelte lokallag har allerede godkjent dette.

At vårt oppsyn med «Færder» - «Færder» er altså navnet på den skuten som fører oppsynet der nede - «er

så ineffektivt som vel mulig på grunn av manglende midler til å sette seg i respekt er en kjensgjerning. At dette forandres er den absolutt første betingelse for at der skal skapes ro om denne sak, som etter vår mening ikke har vært viet den oppmerksomhet fra myndighetenes side som den har berettiget krav på.

Vi tør på bakgrunn av hva vi foran har anført henstille til regjeringen hurtigst mulig å ta de skritt som er nødvendige.

Nærværende skrivelse oversendes gjennom Fiskeridepartementet, som er fullt ajour med hele sakens gang.»

Om denne skrivelse vil jeg få lov til å si følgende:

Vi har i den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite ikke drøftet dette spørsmål om erstatning som det her reises krav om. Blir det i kommende tider aktuelt, får vi ta standpunkt til det, når det melder seg. Med hensyn til de andre spørsmål som det pekes på i skrivelsen, bl.a. dette med nå å få etablert et effektivt oppsyn, så har vi meddelelse fra departementet om at det skal skje, og det er i full overensstemmelse med det syn som har gjort seg gjeldende også i den komite som har behandlet denne sak. Vi ville anse det meget ønskelig at et virkelig effektivt oppsyn iverksettes snarest mulig, og det foreligger som sagt uttalelse fra departementet om at det vil skje. Det er likeledes full enighet om at forhandlinger må tas opp om felles bestemmelser om maskestørrelse, fredning og andre ting. Det er enighet fra begge sider om det, og vi tiltrer også dette. Og kan dette lede til et resultat som - hva skal jeg si - demper gemyttene, ville vi anse det som en fordel.

Jeg tror at jeg med dette har gitt en oversikt over de spørsmål som den foreliggende innstilling reiser. Det kunne vært grunn til å gå meget mer i detalj her, men det har jeg med vilje unnlatt for å få fram de viktige punkter og det som er hovedlinjene i det hele.

Jeg synes imidlertid at jeg ikke kan forlate talerstolen denne gang før jeg vender litt tilbake til hele tvisten med Storbritannia, da disse to saker har en ganske nøye sammenheng. Som jeg sa, hevder Storbritannia at ved opptrekningen av våre grunnlinjer nordpå har vi gått lenger enn det som etter folkerettens regler nå kan ansees å være hjemlet. Det bringer meg inn på det spørsmål om folkeretten i dag har bestemte og eksakt utformede regler om sjøområdene som støter til en stat. Til det er å svare at det eksisterer ikke skriftlig utformede bestemmelser, anerkjent av statene, i denne materie. Vi har nok, når vi taler om folkerett, på visse områder - jeg kan gjerne kalle det - lover. Haagkonvensjonen er en sådan lov på et bestemt område. Men på de fleste områder finnes det ikke skriftlige regler som sier hva som er folkerett. Folkerettens kilder på dette område - og her er det stadig utvikling - er mange, svært mange. Jeg nevner slike momenter som historisk hevd, sedvane, avsatte dommer, voldgiftsavgjørelser, den

vitenskapelige folkerettslitteratur og mange, mange andre ting. Det er derfor ikke på et givet tidspunkt mulig å si helt eksakt at dette er en folkerettslovregel eller at det ikke er en folkerettslovregel. At f.eks. en sedvaneregel omsider utvikler seg til å bli en lovregel, det vet vi, men å fiksere øyeblikket når en sedvaneregel er blitt en lovregel, er ganske umulig, fordi den vurdering som ligger bak dette, i høy grad er et skjønnsspørsmål, som det først og fremst blir den internasjonale domstols sak å ta standpunkt til i hvert enkelt tilfelle.

Når jeg mot denne bakgrunn og denne skissering skal forsøke ganske kort rent generelt å redegjøre for de regler som nå må antas å være blitt folkerettslige regler - lover, kan jeg si - i den materie som her omhandles, d.v.s. det sjøområde som støter til en kyststat, da vil jeg forutskikke den bemerkning at jeg i den etterfølgende redegjørelse stort sett legger til grunn og bygger på en fremstilling, utarbeidet av kommandørkaptein Meyer, som gjennom et langt liv har gjort disse ting til gjenstand for et inngående studium, og som har levert verker som er internasjonalt i høy grad anerkjent.

Vi vet at så langt vi kan følge vår historie tilbake, har enhver kyststat gjort krav på å ha suverenitet over det tilstøtende hav, og hvis vi går svært langt tilbake i historien, så reiste man veldige krav. Etter århundres utvikling kan vi si at vi nå er nådd derhen at alle stater som grenser til havet, ikke kan kreve enerett til hele havområder som f.eks. Nordishavet, hva vi i tidligere tider har gjort, eller ha rett til å dele oseaner mellom seg.

Man må i dag som folkerettslig regel kunne si, at statenes enerett til å utøve myndighet i de tilstøtende farvann kun gjelder innenfor «rimelige mål», men hva «rimelige mål» angår, foreligger der ingen eksakt definisjon av dette begrep. Den enerett en kyststat har, kan utøves i forskjellig geometrisk utstrekning fra kysten for de forskjellige formål som melder seg, som f.eks. fiske, tollkontroll, nøytralitetskontroll og mange andre ting, og uten at det foreligger plikt for kyststaten til å angi nøyaktige geometriske grenser for suverenitetsutøvelsen.

Vi må videre kunne si at folkeretten i dag geografisk og rettslig deler kystfarvannet i to deler, nemlig de «indre» farvann og de «ytre» farvann eller territorialfarvannet, som det også benevnes i litteraturen. De «indre farvann» inngår i statsterritoriet på samme måte som landterritoriet. Det særegne ved de «ytre farvann» er at de i alminnelighet anses åpne for «fredelig passasje» av utenlandske skip uten spesiell hjemmel, selv om skipene er underveis fra en fremmed stat til en annen fremmed stat uten anløp i den kyststat de passerer. Heller ikke for grensen mellom det jeg kaller de indre og ytre farvann foreligger der noen plikt for statene til offentlig å angi dens nøyaktige forløp. De fleste stater har innskrenket seg til å fastsette en viss bredde av det sjøbelte i sitt ytre farvann som kyststaten vil forbeholde

seg for det ene eller annet formål, og det finnes en rekke traktater hvor de kontraherende stater er kommet overens for et nærmere angitt formål å beregne et kystbeltes bredde ut fra grunnlinjer av en viss maksimums lengde ved bukter, men uten angivelse av mellom hvilke punkter linjene skal trekkes.

Det er når det er spørsmål om å angi *nøyaktige* geometriske grenser for utøvelse av suverenitet i kystfarvann, at det viser seg å foreligge avvikende meninger som kan fremkalle protest fra en stat overfor en annen. Årsaken til en protest kan først og fremst være, at den økonomiske verdi av de forskjellige staters nærmeste farvann er ytterst forskjellig, slik at en stat kan ha større interesse av å utnytte farvannet utenfor en annen stats kyster enn utenfor sin egen kyst, og derfor er interessert i å få grensene trukket så snevert som mulig. Dette henger igjen sammen med den forskjell som der er rundt om i verden mellom statenes kystfarvann med hensyn til havbunnens karakter, dybde og strømforholdenes variasjon, vannets temperatur - i det hele betingelsene for dyreliv i kystfarvannet. Uenighet oppstår også på grunn av den uendelighet av variasjoner som finnes med hensyn til kystens konturer, innskjæringer eller ikke i det faste lands kystlinje, skjærgård eller ikke utenfor det faste land, variasjoner som gir forskjelligartede betingelser for opptrekning av grensen mellom de indre og de ytre farvann. Hertil kommer så det forhold at noen stater kan påberope seg en århundredgammel uforstyrret utøvelse av økonomiske enerettigheter i sitt kystfarvann, andre stater ikke.

I krigene som fant sted i tidsrommet 1792 til 1815 ble den alminnelig antatte bredde av det fredlyste belte i de ytre farvann «en sjømil». At «en sjømil» i noen stater var 1/20 breddegrad eller tre nautiske mil, i andre stater 1/15 breddegrad eller fire nautiske mil, fremkalte aldri den gang noen tvist. Det hele var omtrentlig, slik som også sjøkartene var det på den tid. I Storbritannia har en lov av 1878 uttrykt det bærende prinsipp for den selvbestemmelsesrett Storbritannia forbeholder seg for sine kyststrøk, på følgende måte:

«Hennes Majestets, hennes arvingers og efterfølgeres jurisdiksjon strekker sig og har altid strukket seg over det åpne hav rundt de britiske øyer, og rundt alle andre deler av Hennes Majestets besittelser til en sådan avstand som er nødvendig for sådanne besittelers forsvar og sikkerhet.»

Meget løst og upresist. Det avgjørende er etter dette hensynet til «forsvar og sikkerhet» ikke bare i militær forstand, men også på det sivilrettslige og nasjonaløkonomiske område.

Også her i Norge har det i de siste 140 år vært utferdiget bestemmelser om våre ytre farvann. Jeg kan si at utgangspunktet er en kgl. res. av 22. februar 1812 - det var altså før adskillelsen fra Danmark. Denne resolusjon er

meget kort. Jeg vil tillate meg her å gjengi den ordrett. Den lyder så:

«Vi ville allernådigst have fastsatt som Regel i alle de Tilfælde hvor Spørgsmaal er om Bestemmelsen af vor Territorialhøiheds Grænse ut i Søen at denne skal regnes indtil den sædvanlige Sømils Afstand fra den yderste Ø eller Holme fra Landet som ikke overskyldes af Søen; hvorom samtlige Vedkommende ved Reskript ville blive at instruere.»

Det er utgangspunktet for hele vårt syn på dette spørsmål. Men her er det ikke tale om grunnlinjer, det er den sædvanlige sjømil fra ytterste skjær som vi hevder som vårt territorium, som vi har enerett over.

I 60-årene begynte svenske fiskere å delta i bankfiskeriene utenfor Sunnmøre, og det kom en rekke klager til administrasjonen over at svenskene hadde fisket på norsk område. Det daværende Indredepartement tok saken opp til behandling, og det ledet til at vi fikk en kgl. resolusjon av 16. oktober 1869, som fastsatte grensen for norsk enerett til fiske utenfor Sunnmøre. Det ble i denne resolusjon bestemt at grensen skulle trekkes som en rett linje parallelt med og 4 nautiske mil utenfor en rett linje fra Svinøy til Storholmen. Denne grunnlinje som her ble trukket opp, har en lengde på 26,5 nautiske mil, og den er trukket mellom de punkter i kystens hovedretning som den gang var antatt å være de ytterste. Alle nasjoner har i tiden siden 1869 respektert denne grense.

Neste gang en grenseopptrekning fant sted, var ved en kgl. plakat av 15. januar 1881, som fastsatte forbudsgrense mot hvalfangst trukket i Varangerfjord fra Kibergnes til Grense-Jakobselv. Tredje gang grenseopptrekning i kystfarvannet fant sted, var ved kgl. resolusjon av 9. september 1889. Det hadde da meldt seg behov for grenseopptrekning utenfor Romsdal og Nordmøre for gjennomføring av ordnede regler angående norske fiskeres redskapsbruk og liknende. Den omstendighet at det ikke gjaldt konkurranse med utenlandske fiskere, bevirket at Indredepartementet lot strekningen opptrekke med flere grunnlinjer, hvis lengde er henholdsvis 14,7 nautiske mil, 7 nautiske mil, 23,6 nautiske mil og 11,6 nautiske mil.

Jeg har også lyst til å nevne at for Vestfjordens vedkommende ble det i 1868 ført en diplomatisk korrespondanse med Frankrike, på grunn av at et fransk fiskerfartøy var blitt bortvist derfra av det norske oppsyn. Den norsk-svenske utenriksminister innhentet uttalelse fra Indredepartementet og fremsatte i en interessant note av 7. november 1868 en begrunnelse for det norske krav om enerett til fiske i hele Vestfjorden. Han sluttet med å uttale sin tillit til den franske regjerings upartiske vurdering av de grunner og omstendigheter som gjorde det umulig for Norge å innføre en endring som ville skape en konkurranse full av farer, i høy grad skade borgernes interesser og dessuten krenke et prinsipp som var rettferdiggjort ved Norges

geografiske forhold og stadfestet ved en tradisjon mer enn 300 år gammel.

Denne appell ble heller ikke skuffet. Frankrike gjorde ikke flere innvendinger mot at Vestfjorden helt skulle være et norsk fiskeriområde. Noen grense var ikke nevnt fra norsk side og ble heller ikke fastsatt den gang. Men det er interessant å notere at der i den franske ministers reklamasjon var regnet med at fjordåpningen ved munningen var 45-60 nautiske mil. Den grunnlinje som ble fastsatt i 1935 og som England nå protesterer mot, er 40,3 nautiske mil. Den går fra Flesjan - ytterste skjær i Skomvær - til vestligste Bremholme ved Mykjen. Frankrike regnet i 1868 alternativt med et grunnlinjepunkt på fjordens sørside som lå lengre ut enn Træna. Jeg har lyst til å nevne disse tingene. Vi har ved den kgl. resolusjon av 1935 - som England nå angriper - fulgt det samme system ved opptrekningen av disse grunnlinjer, som ved de som fant sted i 60-årene og 80-årene.

Jeg synes vi har et overordentlig godt juridisk grunnlag å stå på, men en domstolsavgjørelse er jo alltid hasardiøs. Jeg skal ikke si noe mer om det spørsmål, hvilken betydning det har at en liten stat her står i prosess med en stor stat. Jeg vet ikke hvordan det kan vurderes blant de høye dommere som sitter der nede.

Dette var den oversikt jeg ville få lov til å gi om hele dette spørsmål. Jeg får så ofte underhånden spørsmål om sjøgrensetvisten med England. Det er så mange som ikke vet hva som er prosessens gjenstand. Derfor benytter jeg denne anledning til, i forbindelse med reketvisten med Sverige, å ta fram disse spørsmål som jeg her har nevnt, for de henger sammen.

En ting til synes jeg at jeg plikter å si fra om, og det gjelder en erfaring jeg har gjort, når jeg nå, slik som forholdene har utviklet seg, har måttet arbeide overordentlig meget med disse spørsmål. Når vi ser på, la oss si, de 140 år som er gått siden adskillelsen fra Danmark og ser hvordan hele dette sjøgrenseproblem har vært behandlet av de norske myndigheter, så er det et sørgerlig kapittel. Jeg har etter hvert mer og mer fått et levende inntrykk av at ingen myndighet har hatt den fulle oversikt over de folkerettslige spørsmål som melder seg, over alle de avgjørelser og alle de ting som her har interesse. Det må være noe galt med arkivet i Utenriksdepartementet. Ved forskjellige anledninger har spesielt hr. Hambro, under budsjettens behandling, stadig hevdet at det må skje en utbygging av vårt arkivvesen i Utenriksdepartementet på grunn av de viktige saker som melder seg. Når man ser på behandlingen av det jeg vil kalle norsk sjøterritorium gjennom 140 år, er det en pine å studere mange av disse ting. Vi har gjort mange, mange feil, og jeg vil i høy grad benytte anledningen til å si at det i disse forhold må foretas en endring. Jeg kan si det samme også når det gjelder en annen viktig sak, som jeg har kommet nokså meget i berøring med, nemlig hele Grønlands-saken.

Jeg vil slutte med dette. Jeg har på denne måte forsøkt å gi en oversikt som jeg mener at Stortinget på det nåværende tidspunkt bør ha, når man nå skal diskutere tvisten med Sverige om rekefisket i Oslofjorden.

Hambro: Sakens ordfører har gitt en klar, oversiktlig redegjørelse av hva denne tvist med Sverige gjelder og har understreket det som er helt riktig, at det er på grunn av dens tilknytning til prosessen i Haag at saken for oss har en - jeg hadde nær sagt skjebnesvanger interesse. Det er lite å føye til det som ordføreren har uttalt om Sveriges holdning i denne sak. Jeg kunne bare ha lyst til å illustrere forskjellen mellom det syn forskjellige stater legger an, ved å nevne den ting at under den pågående tvist er et fransk fartøy blitt oppbrakt på det som i Norge teknisk har vært kalt for omtvistet område, på det område hvor England stadig har protestert. Frankrike har ingen reklamasjon gjort. I den franske ambassade uttaltes til meg at Frankrike ville ikke sjenere Norge ved overhodet å anmelde noe krav, så lenge saken for Haag verserer.

«Skulle det engelske syn vinne, kan vi forbeholde oss å få en erstatning, men under den pågående sak vil vi ikke komplisere forholdene for Norge ved å anmelde noe krav.»

Slik opptrer en venligsinnet stat som ikke noensinne har pleiet å kalle seg for et broderfolk. Og jeg tror at det er nyttig, og at det kan tjene til nasjonal oppdragelse å bli klar over at svenskene i sitt forhold til oss ikke lar seg påvirke av noen art av sentimentalitet. Den Don Quixoteske godvilje hvormed nordmennene til enhver tid går til drøftelse med svenskene, den har kostet oss temmelig meget i årenes løp. Sverige varetar sine interesser med stor dyktighet og med stor energi og uten å la seg forville av noe sentimentalt hensyn. Men det bør igjen understrekes det ordføreren var inne på, at Sverige undertegnet avtalen i Oslo uten å gjøre oppmerksom på at de hadde henvendt seg til domstolen i Haag, til tross for at svenskene var vel vitende om at etter domstolens reglement måtte den svenske henvendelse gå direkte til England, idet den forelegges for begge parter til uttalelse om hvorvidt de ville gå med på at Sverige fikk adgang til å gjøre seg kjent med alle de dokumenter som forelå og med de innstillinger som var avgitt av de to prosederende parter. Og det er ingen tvil om det som ble fremhevet av vår fransktalende advokat Bourquin og som også advokat Arntzen var helt klar over - han møtte jo i den forsterkede utenrikskomite - at intet ville kunne sjenere oss mer under prosessen i Haag enn det Sverige har gjort. Og det er så meget mer påfallende som Sverige - slik som det også ble nevnt av Bourquin - følger det samme prinsipp for opptrekking av sjøgrensen som Norge gjør og fordi Sverige under forskjellige forhandlinger har fått støtte av oss, i ethvert fall en moralsk støtte hvor det gjelder disse spørsmål som jo har ført til saker, anlagt fra tysk side og

også har ført til protester fra andre mot Sveriges opptrekking av lange grunnlinjer utenfor Laholmbukten, ved Kalmarsund og andre steder. Men jeg anser det i likhet med hr. Utheim for å være av avgjørende betydning å gi denne sak i dens historiske perspektiv, fordi det må forebygges at vi går til drøftelser med noen fremmed makt uten å ha vår dokumentasjon i orden og uten å ha studert vår historie.

Jeg påtalte ved en tidligere anledning at statsministeren i sitt foredrag i Malmø nevnte denne sak uten at noe var undersøkt og lagt til rette, og at han utkastet en tanke om at den norske ambassadør i Stockholm og den svenske ambassadør i Oslo skulle kunne drøfte denne sak som angår vitale norske interesser, og som har et langt historisk perspektiv, og at man gikk til drøftelser fra norsk side uten å ha brakt i orden hele det historiske materiale som også når det gjaldt denne tvist med Sverige, var av meget stor viktighet.

Ordføreren nevnte at det var svenske fiskeres inntrengen på Mørekysten som var årsaken til at vi fikk de første grensebestemmelser i 1869. Men når det gjelder området utenfor Oslofjorden, har vi hatt tvistigheter gående med svenskene i nå 60 år snart, uten at det synes å ha vært klart for noen av dem som drøftet denne sak på det innledende stadium, fordi vi glemmer eller fordi vi aldri har kunnet historie. Og jeg må få lov til å gi et bitte lite gløtt for å vise hvor levende historien er. Under prosessen med England kommer alle de gamle historiske forhold frem, og man drøfter hva det ble gjort i det 17de århundre og det 16de århundre og tidligere, og det har en reel betydning som vi ikke kan overse. Og la meg få lov til å minne om at norsk syn på vårt sjøterritorium bunder tilbake i meget gammel tid. Det var nordmenn som kom til Svalbard, til Island, til Færøyene, alle øyene i det nordlige Atlanterhav og omsider til Grønland og til Vinland, Orknøyene, Shetlandsøyene og Hebridene. Nord-Skottland og Irland hørte til Norges rike i en lengere tid enn man nå synes å huske, og vår sjøretts eldste bestemmelser går tilbake til de dager da alt dette ble betraktet som norsk havområde. Etter tidens geografiske oppfatning var Svalbard landfast med Grønland, og man trodde at Ishavet var en enorm havbukt. Alt dette ble hevdet gjennom århundrer som Norges farvann. I hele det øvrige Europa bygget sjørettens utvikling for en stor del på romerrettens prinsipper; det var bare to land i Europa hvor fisket var forbeholdt landets innbyggere fra eldgammel tid, det var Norge og under påvirkning av norsk innflytelse Skottland. De skotske øer og Irland soknet under Norge til Magnus Barfot falt i 1103, Caithness i Nord-Skottland soknet under Norge til 1196. Hebridene ble avstått - mere eller mindre - mot slutten av det 13de århundre, men Norge krevde skatt av Hebridene inntil prinsesse Margaretha, datter av kong Christian I, i 1469 ble gift med kong Jacob III av Skottland, og man da ordnet spørsmålet om avgift for Hebridene. Shetlandsøene og Orknøyene var en del av Norge og

er historisk folkerettslig en del av Norge fremdeles. Da kong Christian I ikke kunne betale medgiften for prinsesse Margaretha på 60 000 dukater, ble de pantsatt med en rett til evig tid for Norge til å innløse øene ved å betale kjøpesummen, idet øenes avkastning mentes å forrente kapitalen. Denne klausul ble fornyet ved de store europeiske fredsslutninger frem gjennom det 18de århundre.

Så levende er denne bevissthet på Shetlandsøene og Orknøene at da man i 1911 i Skottland hadde en stor historisk utstilling i Glasgow, og oldsakforeningene på Orknøene og Shetlandsøene ble oppfordret til å delta i denne historiske utstilling, svarte de at det var de villige til hvis de fikk utstille under sin rette suveren, kongen av Norges flagg. Spørsmålet ble forelagt for den skotske høyesterett i 1911, og den skotske høyesterett erklærte at befolkningen på Orknøene og Shetlandsøene hadde rett, internasjonalt var kongen av Norge deres høyeste suveren så lenge den klausul hvilte på øene at de nårsomhelst kunne innløses av Norge, - og Shetlandsøene og Orknøene fikk en liten krok i den norske paviljong på utstillingen i Glasgow. Få år senere uttalte representanten for Shetlandsøene på Underhusets gulv, at hvis ikke England ville ta større hensyn til fiskernes interesser på Shetlandsøene og Orknøene, ville de ved innsamling på øene reise de 60 000 dukater og gå tilbake til Norge.

Under behandlingen av denne sak med England har vi opplevet det særsyn at de beste argumenter som har vært gitt oss, har vært gitt oss av representantene i Parlamentet for Shetlandsøene og Orknøene. Shetlandsøenes representant i Underhuset uttalte under en debatt i 1939, som vi fremlegger for domstolen, at det er på tide at England går fra sine smålige krav om bestemmelsen av sjøgrensen og går over til det norske system, og han sa: Jeg vil minne den engelske regjering om at da våre øer som et pant kom under den skotske krone, var det under garanti for at norsk odelslovgivning og norsk sjørett skulle respekteres av England; det har ikke vært gjort, og vi er helt klart over hva vi har å kreve. - I de aller siste dager har vi fått et dokument som iallfall jeg mener vil ha en meget stor betydning for den pågående prosess i Haag. Representanten for Shetlandsøene fremsatte i 1939 et forslag om å få oppnevnt en komite for å studere hvorledes man kunne beskytte fiskernes interesser på de skotske øer og i Nord-Skottland. Enstemmig ble det forslag bifalt av parlamentet. Innstillingen fra den komite foreligger nu. Vi fikk den ikke før advokat Arntzen fløy til Haag for sammen med vår fransktalende advokat å gjennomgå hele det uhyre prosessinnlegg som nu er under trykning. Vi hadde etterlyst det - jeg hadde fulgt denne sak temmelig nøye - og omsider fikk vi dokumentet. Det er ikke blitt offentlig i England, men det er en innstilling fra den komite som ble oppnevnt av the Secretary for Scotland etter enstemmig parlamentsbeslutning, og i denne innstilling som er enstemmig, henstiller komiteen til regjeringen å trekke opp sjøgrensen for Orknøene, Shetlandsøene og Hebridene etter det

norske system, med rette grunnlinjer fra nes til nes. Ved nattarbeid i Sjøkartverket og Admiralstaben fikk vi alle disse grunnlinjene trukket opp, - i innstillingen er bare nevnt grunnlinjepunktene, men ikke grunnlinjenes lengde. Dette ble fløyet ned til Haag i forgårs, og kartet som er utarbeidet her, vil også bli fremlagt under prosessen. Den enstemmige komite anbefaler at man trekker opp grunnlinjer hvorav de lengste - det er jo ikke stort farvannet rundt Shetlandsøene og Orknøene, men de lengste grunnlinjer er mellom 23 og 30 mil, og det er en rekke grunnlinjer som er over 20 mil. Det er en enstemmig komite som fremlegger dette, mens England prosederer på at vårt system for opptrekking av grunnlinjer er meningsløst og folkerettsstridig. Det er muligens ikke så underlig at denne innstilling ikke er lagt ut i den offentlige handel i England, så vidt vi har kunnet bringe på det rene. Men vi har da fått den, og den er av meget stor betydning.

Vi har gjennom århundrer i Norge kjempet for dette hav, som var av en så avgjørende betydning for hele den norske befolkning. Lenge hevdet vi enerett til havet nord for en linje trukket fra Bergen til Skottland. Det var altså det gamle norske hav. Og mens man ellers i Europa diskuterte de lærde verker om mare clausum, det lukkede hav, eller mare liberum, det frie hav, var vår rettsutvikling ganske uavhengig av dem, og vår 4-milsgrense er det siste som står tilbake av de rettigheter Norge hevdet for sin befolknings eksistens langs den norske kyst.

Og det som er et sentralt punkt i prosessen mot England, ved siden av disse former for grunnlinjer som ordføreren nevnte, det er at England hevder at det vi kaller «indreleida», den indre passasje langs den norske kyst fra Jærens rev til Honningsvåg eller til utløpet av Måsøysundet, er internasjonalt farvann og skal ikke kunne betraktes som en indre norsk sjø. Det er etter vår oppfatning likefrem naturstridig, og det er en av de ting som domstolen vil ha å uttale seg om, hvorvidt Norge skulle deles etter en slik linje etter engelsk krav eller Norge vedbli å være en helhet. Svenskene er jo vel vitende om dette, og deres forhold i denne sak er det naturligvis parlamentarisk riktig, som ordføreren understreket, ikke å karakterisere ved noen adjektiver. Men jeg vil gjerne, som jeg antydte for litt siden, understreke her den spesifikke bakgrunn når det gjelder svenskene. I 1897 begynte de første klager å strømme inn fra befolkningen på Hvaler og rundt Iddefjorden over svensk rovfiske. Det gjaldt den gang særlig hummerfisket, og enkelte av tingets medlemmer har kanskje ennå en viss erindring om noe som heter Grisebå-saken mellom Norge og Sverige. Sverige krevde rett til fiske på Grisebåene og på Skjøttegrunnene utenfor Hvaler, for å bruke et populært uttrykk om det. Denne sak, som det var meget sterk friksjon om mellom den svenske og den norske regjering fra 1897 inntil 1904, ble endelig avgjort ved voldgiftsdom i 1909. Norge tapte Grisebåene, som var av verdi, og fikk seg tilkjent

Skjøttegrunnene, som ikke var av noen fiskerimessig verdi. Vi hadde ikke våre historiske dokumenter i orden. Vi var ikke helt klar over hvilke interesser det her gjaldt. Vi kjenner til hva det hendte da Grønlandssaken kom opp, den absolutte mangel på viten der fantes på alle hold i Utenriksdepartementet. Og under den prosessen vi har nå, er vår meget store svakhet de uforsiktige dokumenter og uttalelser som har vært avgitt av norske regjeringer og av daværende fiskeridirektør Hjort. Den velvillige tro som besjelte statsminister Mowinckel, på at alt dette kunne la seg ordne, den kommer oss meget dyrt å stå under denne prosess. Riktignok var de forskjellige uttalelser også under drøftelsene med englenderne i 1924 og 1925 avgitt med alt mulig forbehold om at de aldri skulle kunne anføres, og at selve den omstendighet at drøftelsene hadde funnet sted, ikke skulle kunne anføres mot Norge. Allikevel blir de anført. De blir anført i den form at England sier at riktignok har vi sagt at vi ikke skulle anføre dette som et argument mot Norge. Det gjør vi heller ikke, men vi anfører det som et vitnesbyrd om hvor sterkt delte oppfatningene var i Norge på det tidspunkt, og at det ikke hadde festet seg noen praksis som gir grunn til å si at de har nasjonal hevd på dette.

Vi har gang på gang i våre underhandlinger med fremmede makter lidt under det forhold at vi ikke har hatt våre arkiver i full orden. Det første oppsyn vi fikk etter 1900, var et oppsyn mot Sverige. Det kom så voldsomme klager i 1900 og 1901 over fiskerne ved Iddefjorden og i den ytre Oslofjord at det ble etablert et oppsyn mot svenskene i 1902 og 1903. Befolkningen klaget stadig over at de svenske fiskere opptrådte uteskende og utekkelig. Landbruksdepartementet, som den gang hadde fiskeriene under seg, bad om å få et oppsyn utenfor Hvaler i 1903 for å passe på de svenske fiskere, og det er betegnende hvorledes det gikk med kravet om dette oppsyn. Det var strid mellom Forsvarsdepartementet og Landbruksdepartementet om hvorledes utgiftene skulle posteres, om de skulle sortere under Landbruksdepartementet eller under Forsvarsdepartementet, og på grunn av denne tvist ble det ingenting gjort da. Og da så pågangen fra representantene for det daværende Smaalenes Amt ble meget sterk, erklærte marinen at de fartøyer den hadde til disposisjon, nok var brukelige i Iddefjorden, men de kunne ikke gå utenfor Hvaler, da de ikke var sjødyktige. Vi har både sørpå og nordpå i disse år hatt den opplevelse at vi ikke har hatt sjødyktige oppsynsfartøyer som har kunnet verne om våre interesser. I årene fremover fra 1903 og 1904 var det vesentlig utenfor kysten av det daværende Jarlsberg og Larvik amt og Bratsberg amt at de svenske fiskere opptrådte. De fisket like opp i fjæren, hundreder av dem, og det var tilløp til opptøyer i Nevlunghavn og i Langesund under de skarpe sammenstøt mellom norske og svenske fiskere. Under vinterfisket i 1903 var det et par hundre manns besetning på de svenske fartøyer som drev snurpenotfiske og tildels tråling like opp i fjærestenene. Der var ansatt en

nordmann på hvert av de svenske fartøyer for at de kunne ha et dekkblad, og når lensmannen forsøkte å komme ombord, sa de at de hadde en nordmann ombord. Der var ingen maktmidler man kunne anvende mot dem, og det tok noen år før man fikk etablert et oppsyn. Det var de svenske fiskeres inntrengen som var bakgrunnen for den første lov vi fikk mot utlendingers fiske i 1906, og der foreligger klage på klage fra fiskerbefolkningen både utenfor Smaalenenes, Jarlsberg og Larvik og Bratsberg amter, klager over at svenskene var overordentlig utekkelige like overfor de norske fiskere og overfor de norske myndigheter. Jeg kunne være fristet til å føye til at en av de nordmenn som stillet seg til disposisjon for svenskene, han anfører i en skrivelse til departementet - hans navn er ikke oppgitt - hva der muligens kunne være nyttig å merke seg. Han sier:

«Ved de svenske fiskeres sedvanlige energi og kappelyst utvikledes nu en ny og storartet bedrift, som ikke kom de norske fiskere tilgode, da de intet vilde vove, hverken bryderi eller penge.»

Svenskene tok det hele, og det var bakgrunnen for hele den lovgivning som begynte i 1906, og ble drøftet i Stortinget i 1906 og i 1908. Det er altså ikke noe nytt at det har vært uenighet om fisket i den ytre Oslo-fjord og utenfor Hvaler. Det er en gammel sak, og der forelå en meget rik dokumentasjon som hadde en langt større verdi enn de såkalte forhør som ble opptatt på svensk side og ble fremlagt som aktstykker under drøftelsene, uten at de var kritisk gjennomgått fra norsk side og gjennomlyst slik som de burde vært gjennomlyst.

Da de første svenske fartøyer ble bortvist etter frigjøringen, foregikk det det som ordføreren var human nok til ikke å nevne i sitt bilde, men som er et typisk lite trekk, at den representant for det norske oppsyn som kom ombord i det svenske fartøy som han ville vise vekk, han ble av dette fartøy tilbakeholdt og tatt med til Marstrand, hvor han ble landsatt for at han i mellomtiden ikke skulle kunne genere de svenske fiskere. Det ble fra norsk side intet foretatt i den anledning. Finans- og tolldepartementet anmeldte ikke engang det passerte til de andre departementer, slik at der gikk en lang tid før man gjennom initiativ av fiskerigrensekomiteen fikk opptatt visse undersøkelser på norsk side. Alt dette er forhold som det skulle ha vært naturlig å bringe frem og få diskutert under de drøftelser man hadde med Sverige om denne sak.

Når vi i komiteen enstemmig anbefaler den innstilling som ordføreren så klart har gjort rede for, er det som det vil fremgå av det han har sagt, på bakgrunn av den tvist vi har i Haag med England når det gjelder opptrekning av og prinsippene for opptrekning av sjøgrensen. Vi hadde ønsket fra norsk side at avtalen ikke skulle gjøres gjeldende for så lang tid som 5 år. Men det var fra svensk side en betingelse å få en 5-årig avtale for å gå med på de mindre innrømmelser som ble gjort i de utkast som var fremlagt. Hvis prosessen i

Haag får det utfall som vi må ønske, og som vår advokat - det tror jeg jeg har lov til å si - venter, fordi der er fremlagt et så overordentlig materiale fra norsk side, vil man da kunne ta saken opp igjen med svenskene. Men da bør man ta den opp på bakgrunn av alt det som har hendt - ikke bare nu, men i alle år fra 1890-årene og fremover, også under den første verdenskrig og mellom første og annen verdenskrig - med svenske fiskere som har strukket seg lenger og lenger nordover, ikke bare til Bratsberg amt, men helt oppover til Jærens rev. Og deres deltagelse både i sildefisket og annet har voldt oss ganske store ubekvemmeligheter og vanskeligheter, så det vil være nødvendig å få saken tatt opp og utredet, ikke på basis av norsk følelsesfullhet og tro på at den samme dirrende underbunn er til stede hos svenskene, men alene på bakgrunn av de reelle interesser det her gjelder, som for våre fiskere spiller en meget stor rolle. Det er ikke bare Oslo-fjordens fiskerlag som synes de kan ha krav på en viss erstatning hvis deres bedrift blir ødelagt; det er også fiskere andre steder langs kysten. De venter at Stortinget både skal gjøre det mulig for Regjeringen å få de oppsynsfartøyer som vi har bruk for, og at de skal vareta de norske interesser på en måte som gjør at vi ikke på ny forspiller noe ved å oversitte frister som vi burde overholde, og ved å glemme å trekke frem de historiske aktstykker som er nødvendige i mange tilfelle for oss for å godtgjøre at vi har en rett. Man skal huske på at når et land gjennom hundreder av år ikke har ført sin egen selvstendige utenrikspolitikk, så er det meget det skorter på når det gjelder å ha arkivene i orden, og det gjelder å ha klart for seg hvor man står og hvilke rettigheter man har. Vi har ikke fått utlevert fra Sverige eller Danmark enda alle de karter eller kopier av karter som viser Norges utstrekning og også Norges formodede sjøterritorium ved alle de forskjellige fredsslutninger i de lange unionsperioder. Vi har ikke fått utlevert de avtaler eller gjenparter av avtaler som gjennom disse perioder bandt Norge eller sikret Norge rettigheter overfor fremmede makter.

Vi må ha alt dette bygget opp når vi neste gang kommer til en konflikt, den være seg stor eller liten, for alene gjennom dette historiske studium og bevisstheten om at vi har de historiske dokumenter lagt til rette, kan vi opparbeide det som man i en lykkelig tid kalte selvstendighetens æresfølelse, som vi i altfor høy grad har glemt siden 1905.

Haldorsen: Eg vil gjera merksam på ein liten ting i dette spørsmålet som truleg kan få noko å segja i det praktiske liv, og som vedkjem den semja som vi her handsamar. Det er alt kjent av det som er sagt i dag, at fiskarorganisasjonane og styresmaktene våre tenkjer å setja eit effektivt oppsyn i verk på dette området. Då må vi vera merksame på den ting, at det atterhald som Sverige har gjort om grensespørsmålet, gjer at vi kjem opp i visse vanskar. Det er sett grenser innover, men det er ikkje grenser utover.

Vi vil koma i eit daudt område, der det vil verta tvist om kven som har rett til å varveitsla det. Eg vil gjerne gjera myndighetene merksame på at her må sikkert synast konduite. Korleis det skal gjerast, vil eg ikkje gje råd om, men eg vil gjera merksam på dette. Det kan nokså straks koma spenningar som er uheldige nett av den grunn. Difor vil eg beda om at vedkomande departement syter for at det vert gjevi slik instruks til det oppsynet som skal setjast i verk her, at det ikkje vert altfor store spenningar, i alle fall så lenge som vi står oppe i tvist med England. Sidan får vi då taka desse spørsmål opp. Eg trur det ville vera fornuftig. Eg ville berre gjera merksam på denne litle tingen, som kan skapa vanskar nokså straks.

Elles vil eg ha sagt at når vi atter ein gong får dette spørsmålet opp når desse fem åra er omme, så skulle det undra meg om ikkje det var ein praktisk måte å løysa desse spørsmål lettare på, at dei norske fiskeria engasjerte seg så sterkt på dette området at det fekk lita interesse for Sverige. Eg berre nemner det. Eg trur det ville vera den lettaste måten å få dette spørsmålet avvikla på for framtida, jamvel om vi skulle fiska det tomt for nokre år. Men det får vera ei sak som fiskarorganisasjonane og Fiskeridepartementet i all semd får taka seg av.

Steffensen: Det er vel ingen ting å legge skjul på at denne avtalen med Sverige sett fra norsk fiskerisyndspunkt er en meget dårlig avtale. Når man ser på dette kartet - og vi har diskutert disse ting før med de norske fiskere som har interesser i Oslo-fjorden - så ser man at det havfeltet svenskene har fått her, har atskillig større betydning for de svenske fiskere enn det havområdet som de norske fiskere har fått på svensk område. Det havstykket som de norske fiskere får anledning til å fiske på i Sverige, er praktisk talt av ingen verdi. Men sånn som forholdene nå engang er, tror jeg ikke det er noe annet å gjøre enn å godta den foreliggende avtale, og så får man da se hva som kommer ut av den.

Det er imidlertid en ting jeg vil nevne i forbindelse med disse forhandlinger med Sverige og også andre forhandlinger som måtte komme til å foregå i fremtiden. Jeg tror, slik som også hr. Haldorsen var inne på, at den bitterhet mellom svenske og norske fiskere, den konflikt på sjøen som har vært, og den voldsomme hetsen i avisene for en stor del ville ha vært unngått, hvis de norske organisasjoner og de svenske organisasjoner - de svenske organisasjonene har vi jo ikke noe herredømme over - men hvis fiskerorganisasjonene på begge sider hadde vært koblet inn i forhandlingene fra første stund. Det er ganske klart at fiskerne ute i Oslo-fjorden må reagere sterkt når de får seg forelagt en avtale som et faktum, uten at de har vært spurt om hva de mener om den og hvilke interesser som ville gå tapt for dem. Det er inngått en frivillig avtale mellom de svenske og de norske fiskere når det gjelder fisket ute i denne renna, og denne avtalen har gått ut på at reker og

andre fiskesorter i djuprenna skal være fredet en viss tid av året. Denne avtalen mellom fiskerorganisasjonene må man selvfølgelig forsøke å få forlenget på frivillig grunnlag, for jeg tror ikke at hverken de svenske eller de norske fiskere er tjent med at det drives et rovfiske og en slik voldsom konkurranse, som den der har vært drevet nå siden denne avtalen med Sverige, som vi nå skal inngå, ble tatt opp til diskusjon.

Jeg fikk en henstilling fra utenriksministeren om ikke å diskutere sjøgrenseproblemene, og disse fiskeriproblemene i det store og hele, med de utenlandske fiskere når vi hadde konferanser med svenske, hollandske, engelske, franske eller andre fiskere. Og det har vi med vilje ikke gjort. Vi har ikke villet diskutert sjøgrenseproblemer med de utenlandske fiskere så lenge rettssaken i Haag pågår. Men jeg er ikke så sikker på at man ikke hadde kunnet komme fram til et like bra resultat på frivillig grunnlag som det som nå foreligger, hvis man hadde tatt opp direkte forhandlinger med vestkystfiskerne i Sverige. Jeg vil be dem som driver forhandlinger om for fremtiden å forsøke å koble organisasjonene inn mest mulig. Det er så rart med det. Om man ikke oppnår bedre resultater, så har man i hvert fall gidsler som man kan bruke, og det vil i tilfelle virke noe avdempende på gemyttene når organisasjonenes representanter kommer hjem og forteller sine organisasjoner, at noe mere var det ikke å oppnå. Bare det er ikke så lite, tror jeg, både når det gjelder sjøgrenseforhandlingene og annet.

Torp: Jeg skal ikke forlenge debatten. Både ordføreren og hr. Hambro har lagt til rette et så vidt betydelig og så vidt omfattende historisk materiale, at jeg tør ikke for mitt vedkommende gå inn på det felt, dertil er jeg sikkert ikke kjent nok på det. Imidlertid synes jeg nok det er riktig at vi søker å begrense saken til akkurat det den er. Og da vil jeg for mitt vedkommende si, at det er ikke alle ting som har hendt i denne forbindelse som jeg synes svarer til de handlinger man kan vente av god naboer. Jeg har brukt sterke ord i utenrikskomiteen, og jeg bør kanskje ikke anvende så sterke ord her, men jeg vil gjerne ha sagt, at jeg synes Sverige på enkelte områder her har handlet slik at vi neppe hadde ventet det. Svenskene visste at vi hadde gående en stor, og for vårt land betydningsfull sak, som er innanket for Haag, og hvor vi prosederer på et bestemt grunnlag. Og svenskenes handlemåte kunne lett ha undergravet det grunnlag vi prosederte på, i hvert fall svekket det i så stor utstrekning at det ville ha skapt vansker for oss under prosedyren. Denne saken har jo flere sider. Jeg er enig med hr. Hambro, og også med ordføreren i at når vi forhandler om slike saker, kan vi ikke la de sentimentale følelser spille noen rolle. Det er de harde kjensgjerninger og fakta som bør være det grunnlag det forhandles på. Og jeg er villig til å understreke den henstilling som er kommet om at man bør være godt skodd før man starter slike forhandlinger. Det bør ikke

være innskytelser som er avgjørende hverken når det gjelder linjen eller når det gjelder formen for forhandlingene. Det bør på forhånd sørges for at vi står på et sterkt og sikkert grunnlag.

Det var den ene, den nasjonale side av saken. Den annen side er den næringspolitiske. Jeg skal ikke ta hele kysten rundt når det gjelder det spørsmål, men jeg kan vel si at jeg er på hjemmebane når det gjelder dette spesielle spørsmål. Jeg er vokset opp i dette distrikt, og jeg kjenner meget godt til at dette ikke er noen ny strid. Det er en gammel strid hvor også de næringspolitiske interesser trer inn med hele sin tyngde og hele sin styrke. Og det er sikkerlig så at her har vi fra norsk side betydelige interesser å ivareta, ikke minst når det gjelder den næringspolitiske side.

Når det gjelder denne sak, vil jeg si, at med det materiale som forelå, og sett på bakgrunn av den vanskelige situasjon som forelå, tror jeg nok vi bør gi den anerkjennelse til dem som har forhandlet, at de til slutt har nådd fram til et resultat som kan aksepteres. Det viktigste kanskje, i den situasjon vi er i, er at vi i forbindelse med denne sak ikke blir svekket i den sak som vi har gående i Haag. Det annet vi har oppnådd, er at krigshavnområdet er blitt fastlagt, og det forekommer meg å være en vinning. Og det tredje som jeg synes er viktig, er at ingen ting er fastlagt når det gjelder den ytre grense. Der står vi fullstendig fritt, vi har alle de kort som vi måtte ha på hånden, og kan bruke dem. Begge land står her fritt til å hevde den grense som det enkelte land finner er den riktige.

Jeg vil også si etter at vi telegrafisk har fått vite hva riksdagsinnstillingen inneholder, at jeg nok synes at det også der er tendenser som ikke er som de burde være. Men jeg holder meg til - og det gjør også komiteen - den erklæring som er avgitt av den svenske ambassadør etter den svenske regjeringens oppdrag, og etter den forekommer det meg at Stortinget trygt kan vedta den innstilling som foreligger.

Det er en ting som jeg også gjerne vil nevne i denne forbindelse - det er rent generelt sett. Når jeg har hørt på debatten og har hatt anledning til å være med i komiteen og behandle saken, har dette gitt meg et lite bilde - kanskje ikke så lite heller - av hvor vanskelig det i grunnen er å kunne løse problemer og stridigheter de forskjellige land i mellom. Når jeg flytter denne sak ut i verden og ser på den i lys av de vanskeligheter som der tårner seg opp, mener jeg vi må være klar over at det skal både tålmodighet, forståelse og villighet til å komme hverandre i møte, hvis vi virkelig skal komme fram til resultater som er av betydning. Det er på dette område at jeg synes de største vanskeligheter har tårnet seg opp, særlig når jeg da kan konstatere at svenskene her i grunnen har handlet som om de ikke var oppmerksom på at de kunne skade en annen nasjon, at de reiser til live igjen spørsmål på norsk side som burde være glemt, og at det kan føre med seg fremtidige vanskeligheter landene i mellom. Jeg må få lov å si at når det gjelder det internasjonale

samarbeid, skjønner vi at hvis vi der skal kunne nå fram, må det vises forståelse og hensynsfullhet på begge sider.

Det er disse ting jeg gjerne vil ha sagt, for jeg er lite tilfreds med den handlemåte som svenskene her på et bestemt punkt har vist, - ikke minst på bakgrunn av det som jeg nå til slutt har nevnt. Jeg håper allikevel at vi, når de 5 år er gått, står friere enn vi gjør i dag. Jeg vil gjerne ha lagt til at hvis jeg hadde stått fritt, ville jeg ikke ha vært med på overenskomsten,

Utheim: Ikke jeg heller!

(Torp)

men i den situasjon vi står oppe i, tror jeg Stortinget bør vedta den og søke å legge all godvilje til, så at vi ved neste oppgjør kan komme bedre ut av det enn vi kan i dag.

Fredriksfryd: Både sakens ordfører, hr. Utheim, og hr. Hambro har nøye gjennomgått hele avtalen og hele bakgrunnen for den. Ved siden av dens store utenrikspolitiske side har vi nemlig også hensynet til de mennesker som berøres av avtalen. Jeg er klar over at det ingen vei er utenom denne avtalen, men jeg vil gjerne ha sagt at det er - i likhet tror jeg, med hva det gjør seg gjeldende for samtlige Tingets medlemmer - med meget liten lyst jeg stemmer for den. De interesser som det her gjelder, berører selve eksistensmuligheten for en stor del av befolkningen langs Østfolds kyst. Det må være en selvfølge at slike avtaler som den vi nå innbys til å ratifisere, i videste utstrekning må ta sikte på å beskytte den befolkningsgruppes interesser som det her gjelder. Skulle imidlertid andre hensyn nødvendigvis måtte komme inn, plikter vi, så langt som det står i vår makt, å holde næringens menn skadesløse. Det må være en absolutt forutsetning ved behandlingen av denne sak som ved alle andre liknende saker. Det var derfor nokså overraskende at det ved behandlingen ikke ble konferert med de folk som den virkelig berørte. Fiskerne langs Østfoldkysten er meget bekymret for den fremtid de vil komme til å få når avtalen trer i kraft. På det møtet som for en tid tilbake ble holdt i Fredrikstad, kom det til dels meget alvorlige bekymringer til uttrykk, både når det gjaldt den konkurranse som avtalen hjemler for svenske fiskere og med hensyn til rekestandens bevarelse. Det ble fra mange ikke uten en viss bitterhet uttalt at de folk som satte opp avtalen, burde ha vært med på feltet en ukes tid. Da hadde de villet forstått fiskernes standpunkt. I hvert fall burde forhandlerne ha konferert med de folk som gjennom sin daglige gjerning kjenner problemet og ut fra positiv erfaring kan uttale seg om dem. Det er enstemmighet blant fiskerne om at denne avtale er egnet til å svekke deres eksistensmuligheter. Det har de også gitt uttrykk for i den protest til departementet som sakens ordfører har referert i sin helhet. Fiskerne er klar over at de dessverre ikke kan velte avtalen, og de har gått med på å

godta den, men henstiller at visse minimumskrav må bli imøtekommet for at deres interesser skal bli beskyttet.

De har satt dem opp i 3 punkter: det er fredningsbestemmelsene, det er oppsynet og redskapenes størrelse. På dette møte ble det hevdet fra mange, mange hold at man risikerer at man i løpet av avtaletiden fisker hele området tomt for reker - jeg kan ikke uttale meg om det, men det er fiskernes standpunkt - hvis de skal få lov til å fiske på den måte de nå gjør. Det er da et absolutt krav at fredningsbestemmelsene blir slike at bestanden kan holdes oppe. Oppsynet og redskapenes størrelse er også en ting som har gjort at det er høstet mange bitre erfaringer. Jeg skal ikke gå inn på detaljer her, skjønt de kunne ha illustrert det hele ganske godt. De opptrin som har foregått i den senere tid, er både rystende og urovekkende. Det er gitt tilsagn her ved uttalelser fra sakens ordfører om at oppsynet heretter vil bli effektivt, og at forhandlinger vil bli opptatt for de to andre punkters vedkommende. Jeg går ut fra at disse forhandlinger blir ført med den tilstrekkelige kraft. Videre går jeg ut fra at våre forhandlere i dette tilfelle vil stå i nøye kontakt med de fiskere som har sin næring på dette felt. Det vil være det eneste tilfredsstillende, det eneste som landet faktisk kan være tjent med.

Jeg vil til slutt henstille til våre myndigheter at de vil behandle eventuelle skadevirkninger som denne avtalen måtte føre til overfor fiskerne, på en slik måte at næringens folk kommer til å lide minst mulig i sine eksistensvilkår. Jeg ville sette pris på om statsråden her ville uttale seg om den side av saken.

Presidenten: Det er nå inntegnet en del talere. Presidenten vil henstille til talerne å fatte seg mest mulig i korthet, da avtalen etter norsk initiativ skal ratifiseres i dag i åpent møte, som er berammet til kl. 13.

Rong: Det var med stor interesse eg hørde på dei to fyrste foredragshaldarane her, ordføraren og hr. Hambro, på den store og gode historiske utgreiinga som dei kom med, om dette viktige spørsmålet som heiter vår sjøgrense. Og eg kan ikkje seia anna enn at eg ofte har ei kjensle av at det er leitt at våre statsmakter etter 1814 har vist større ettergjeving enn tidlegare. Heilt frå Kristian IV si tid, då han gjorde krav på alt hav som var rundt «det norske rikes strømme», og til det kgl. reskript frå 1812, som vart nemnt her, då det liksom vart fastlagt at territorialgrensa for Noreg gjekk ei sjømil vest, såleis 4 nautiske mil, har våre statsmakter synt seg svært veike med å hevda vår rett i dette viktige spørsmålet for landet vårt. Nokon kvar av oss kan tenkja seg til at skal fiskarane våre bli kringrende slik som t.d. av Storbritannia, som no vil inn på vår eigen kyst, kan det bli vanskeleg nok for vårt fiskarstand og -flåte å halda seg oppe økonomisk. Og når det gjeld dette spørsmålet, når

det er ein liten del av den norske kysten som skal ofrast for resten av den lange kysten vår, kan eg ikkje seia anna enn at eg tykkjer det er leitt at desse fiskarane skal bli gjevne på båten. Det er i grunnen deira beitesmark, akkurat som det kan vera på landjorda, der andre har sams beitemark. Og skulle t.d. svenskane få lov til innafor grensene av landet vårt å beita på beitingmarka åt dei norske bøndene, så tenkjer eg nok at ein ville finna at det var rett at våre bønder fekk vederlag for det. Og ein skal ikkje gløyma at det er i samsvar med suverenitetskravet frå Noreg, når vi ser på dette som beitesmarka for våre eigne fiskarar. Eg trur også at landet vårt internasjonalt sett ville stå sterkare, dersom det kunne visa fram at eit inngrep av internasjonal rett ville påføra den norske stat utgifter til dei norske fiskarane. Eg trur det ville vera eit godt argument om ein kunne vedgå at desse fiskarar i Oslofjorden har krav på vederlag, for di landet, når det gjeld suverenitetskravet, har mått finna seg i å lata andre folk få koma inn på den sams beitesmarka som dei skal henta si næring frå. Eg trur ikkje det ville skada våre interesser, om det og kunne førast i marka at så sterkt held vi på våre krav for vårt eiga sjøterritorium, at vi gjev våre eigne fiskarar eit rimeleg vederlag dersom nokon skal inn på dette feltet.

Friis: Jeg har naturligvis vært umåtelig imponert over å høre på den lange juridiske utredning som vi har fått fra ordførerens side, og i ikke mindre grad den lange historiske utredning helt tilbake til meget gamle tider, som vi fikk høre fra hr. Hambros side. Jeg ser da med tilfredshet stillingen i møte for så vidt. Så lenge vi har hr. Utheim og hr. Hambro med oss her, kan vel også våre arkivers mulige utilstrekkelighet oppveies av den åpenbart meget dyptgående sakkunnskap som vi har representert ved disse to. Jeg må allikevel i noen grad, særlig overfor hr. Hambro, litt også overfor hr. Utheim, ta forbehold om at jeg ikke er villig til å la meg skru opp, på den ene siden i en nokså sterk følelsmessig innstilling som den vi innbys til, og heller ikke på den annen side til en viss overrealistisk betraktningssmåte om at det heller ikke for oss gjelder å være «sentimentale». Det er et visst motsetningsforhold i den innstilling man innbyr oss til å ha, som jeg må få peke på. Naturligvis skal vi ikke la oss lede av følelser eller sentimentalitet, vi skal veie følelsene på virkelighetens grunn, og vi skal være realister, men ikke slik at vi farer fra den ene overdrevne følelsesinnstilling i ett øyeblikk og over i en realistisk innstilling som avviser alle såkalte sentimentale hensyn. Nå, svenskene har ikke vært særlig sentimentale mot oss, og også jeg syntes det var i høy grad nedslående å høre de opplysninger som vi fikk her. Men det tør vel kanskje også være at de kan si at vi heller ikke har vært så sentimentale som de kunne hatt grunn til å vente overfor seg i kanskje langt større ting enn dette. Jeg vil ikke ytterligere utbre meg om det punkt, men jeg tror at vi

skal minnes 1905 i noe høyere grad enn vi har gjort, og her kom etter min mening hr. Steffensen inn på et meget vesentlig poeng. De som i 1905 holdt vår nasjonale følelse våken, samtidig med at de hadde beina på jorda hele tiden og var realister ut fra et bestemt livssyn, det var arbeiderne i Sverige på sin side og arbeiderne i Norge på sin side.

Nå hører jeg at det har vært truffet noen avtaler mellom fiskerorganisasjonene allerede på et tidlig tidspunkt, som har svekket vår holdning i denne sak. Jeg har ikke sakkunnskap nok til å kunne dømme om dette. Det bare slo meg at her var det noe som vi burde ha trukket større lærdom av fra erfaringene fra 1905 enn vi muligens har gjort. Hvis fiskerorganisasjonene - de svenske og de norske - kunne komme til å bli koblet inn under de videre forhandlinger, tror jeg man ville komme over på en linje som forenet det realistiske med de fellesfølelser innenfor det arbeidende folk i Sverige og Norge som var til den største nytte for vårt land i 1905, og som fremdeles må være det som vi må bygge på i alle våre forhandlinger med Sverige.

Moseid: Jeg får nok først ta pyntelig avstand fra hr. Friis' uttalelse. Det var det norske folk som stod bak 1905, og hr. Friis' forsøk på å trekke skiller her, tjener ikke vårt lands interesser.

De samme hensyn som har vært avgjørende for alle komiteens medlemmer, og som hr. ordføreren og hr. Hambro og andre har fremholdt, har vært bestemmende også for meg når jeg under tvil har sluttet meg til denne innstilling. Jeg skal ikke forlenge debatten med å utdype det noe nærmere.

Jeg er enig i at Sveriges opptreden her har vært en stor skuffelse for oss. Det skal vi ikke nekte. Men jeg tror også at vi skal erkjenne at det er våre egne forsømmelser som for en stor del kan være skyld i at utviklingen ikke er tilfredsstillende hverken her eller når det gjelder den store sak som er omtalt, og som nå behandles i Haag. Det var ofte uhyggelig i mellomkrigsårene å være vidne til hvor lite man la vekt på de historiske forhold når det gjaldt Norskehavet, og jeg tror at en gjerne kan si det så, at lykken var bedre enn forstanden, når ikke Stortinget ble trukket inn. Det var enkelte stortingsmenn som var våkne nok til å forstå at her var man ute på tynn is. Derfor vil jeg håpe at de uforbindende taler som kan være holdt og avtaler som kan være drøftet, ikke kan tillegges den betydning at de skulle ha noen avgjørende innflytelse på våre rettigheter når saken kommer til bedømmelse i Haag. Det kan naturligvis forklares at vi ikke har de tradisjoner og den erfaring på det utenrikspolitiske område som mange andre land har, med lengre selvstendig utenrikspolitikk. Men jeg tror det er ganske riktig og nødvendig, som både ordføreren og hr. Hambro har vært inne på, at vi i hvert fall nå gjør hva der er mulig for å være så godt rustet som vi kan være. Vi bør studere alt i de gamle arkivene og benytte også det som grunnlag for våre synsmåters hevdelse utad. Jeg tror det er en stor oppgave

for oss å løse der, og det er sikkert mange av de ting som finnes til dels i danske arkiver, som kan være til stor nytte for oss.

Statsråd Carlsen: Når jeg forlangte ordet, var det for å svare på det spørsmål hr. Fredriksfryd reiste, om hvordan vi så på det erstatningskravet som fiskerne har antydnet. Jeg vil da minne om at det som er årsaken til at denne saken er kommet opp, er kanskje først og fremst den avtale som svenske og norske fiskere har truffet seg imellom på frivillig basis om fiske i det omstridte område. Det synes sannsynlig at hverken svenske eller norske fiskere har hatt noen klar forestilling om hvor grensene egentlig gikk - og det er jo vår store svakhet, det merker vi i fiskeriene, at vi ikke har grensene klart opptrukket og forkynt på kyststrekningen fra Træna og sydover, bortsett fra det lille område på Møre. Noe erstatningsspørsmål kan jeg derfor ikke tenke meg at fiskerne akter å reise når de tenker saken alvorlig igjennom. Men det er helt på det rene at rekebestanden i dette område hvor det vesentligste fiske foregår, er sterkt overbeskattet, og det var igrunnen den kjensgjerning som førte til den frivillige avtale i 1948, idet den gikk ut på at både svenske og norske fiskere skulle avholde seg fra å fiske reker i et bestemt tidsrom av året. De norske fiskeres ønskemål er stadig blitt imøtekommet, for så vidt som vi allerede har innledet forhandlinger med de svenske fiskere om å få brakt overensstemmelse mellom dimensjonene på norske og svenske reketrålere, likesom Regjeringen også har besluttet å etablere et effektivt oppsyn når avtalen blir ratifisert, det vil si at man lar et marinefartøy avløse det politioppsyn vi hittil har hatt. Oppsynet vil da bli hevdet med den nødvendige strenghet, men selvfølgelig også med korrekthet, slik som vi praktiserer det på kysten for øvrig. Vi vil også i sin tid ta opp spørsmålet om fredning. Jeg tror det vil vinne tilslutning også fra svensk side, fordi det, som jeg nevnte, er helt på det rene at bestanden er sterkt overbeskattet og at det er fare for at området vil bli utfisket om man fortsetter fisket i den utstrekning som man hittil har gjort. Nå kan det jo hende, det er iallfall enkelte norske fiskeres oppfatning, og åpenbart også svenske fiskeres oppfatning, at når oppsynet blir effektivt etablert, vil de svenske fiskere oppdage at de ikke har den samme nytte av overenskomsten som de i første omgang har trodd. Forholdet er nemlig at skal de få full nytte av «trekket» med reketrålen må de trekke inn på det fiskeområde som nå blir anerkjent norsk område, og da kan det hende at svenske fiskere vil finne avtalen nokså illusorisk. Den vil iallfall begrense deres fangstmuligheter meget sterkt.

Johannes Olsen: Som et av de medlemmer fra sjøfarts- og fiskerikomiteen som utenriks- og konstitusjonskomiteen er blitt forsterket med, vil jeg bare få si noen få ord i forbindelse med dette som er dradd fram og understreket av en

del talere her, nemlig at dette spørsmål har så stor sammenheng med den tvisten om sjøgrensene som nå pågår mellom England og Norge. Det kan nok til en viss grad være riktig, men det er etter min mening ikke riktig å understreke dette så sterkt. Når det gjelder engelskmennene, er forholdet at de ikke vil godkjenne de grunnlinjer som er nevnt og redegjort for av ordføreren, de vil inn i våre brede fjorder og drive fiske på områder som vi hevder er vårt fiskeriområde. Det avviser vi. Men samtidig avviser vi også landets egne fiskere som fisker med trål innen dette område - det samme redskap som de utenlandske fiskere driver fiske med i Nord-Norge. I realiteten stiller vi ikke de utenlandske fiskere verre enn vi stiller landets egne fiskere i dette område som tvisten mellom England og Norge dreier seg om når det gjelder trålen som er det redskap englenderne nytter. Når det derimot gjelder området her i Oslofjorden, er forholdet at vi har en avtale med Sverige. Ut fra forskjellige hensyn og slik som forholdene ligger an har vi funnet å kunne gå med på å la de svenske fiskere komme inn på en del av det fiskeriområdet som vi hevder som vårt, og når det gjelder å fange med samme redskaper som våre øvrige fiskere. Etter avtalens bestemmelser er de svenske fiskere underkastet de samme vilkår, de samme bestemmelser når det gjelder redskap osv. som de norske fiskere. Jeg nevner dette for å fastslå at selv om vi selvsagt hevder vår fiskerigrense etter denne sluttprotokollen, slik vi fortolker den og forstår den, så hevder vi våre grenser uavkortet likeoverfor svenskene. Og på samme måte når det gjelder tvisten med England om fiskerigrensen i Nord-Norge. Vi gir ikke avkall på noen av våre rettigheter i denne tvisten, selv om vi, som forholdene ligger an, er blitt enige med Sverige om en midlertidig fiskerigrenseavtale som det her er tale om.

Presidenten: Debatten omkring denne orientering anses avsluttet. Hr. Utheim har bedt om ordet for å stille et spørsmål om en annen sak.

Utheim: I et lukket stortingsmøte den 31. mai 1950 vedtok Stortinget enstemmig å henstille til Regjeringen «å søke opptatt forhandlinger med Danmark om de norske interesser på Grønland, særlig adgangen til fiske utenfor Vest-Grønland».

Beslutningen ble fattet i forbindelse med en sak som vi behandlet om fredningsbestemmelser på Øst-Grønland.

I et lukket stortingsmøte den 21. juni 1950 refererte presidenten et brev han hadde fått fra utenriksministeren, hvor det bl.a. uttales:

«Jeg viser til min samtale med Stortingspresident Natvig Pedersen for noen dager siden og vil gjerne meddele at jeg under et besøk i København søndag 4. juni hadde en samtale med den danske utenriksminister om Grønlandsspørsmålet. Utenriksminister Rasmussen lovet å ta opp med den danske regjering spørsmålet om å innlede

forhandlinger vedrørende de norske interesser på Vest-Grønland og ville gi meg meddelelse herom så snart som mulig.

Gjennom den danske ambassade har jeg senere fått meddelelse om at dette spørsmål henger nøye sammen med utferdigelsen av nye danske lovbestemmelser vedrørende Grønland og at det derfor ikke er mulig i øyeblikket å si noe bestemt om når forhandlinger med Norge i tilfelle kan opptas. Samtidig har ambassaden meddelt at de danske fredningsbestemmelser vedrørende Øst-Grønland ikke vil bli satt i kraft før spørsmålet om forhandlinger om Vest-Grønland er avklart.»

I dette møte hvor denne skrivelse ble referert, bad jeg opplyst om den påtenkte danske lov om fredningsbestemmelser var utferdiget. På dette spørsmål ble det i møtet ikke gitt noe svar, da utenriksministeren ikke var til stede. Jeg er klar over uttalelsen i utenriksministerens brev om

«at de danske fredningsbestemmelser vedrørende Øst-Grønland ikke vil bli satt i kraft før spørsmålet om forhandlinger om Vest-Grønland er avklart».

Jeg legger imidlertid vekt på det formelle i denne sak, og jeg gjentar det spørsmål jeg stilte i møtet den 21. juni 1950: Er der fra den danske Rigsdags side utferdiget formelle lovbestemmelser som inntil videre ikke er satt i kraft? - Jeg ønsker å få det spørsmål greitt og klart besvart.

Mitt annet spørsmål stiller jeg slik: Er de lovede forhandlinger om Vest-Grønland opptatt og i tilfelle med hvilket resultat?

Hvis forhandlingene ennå ikke er påbegynt, ber jeg opplyst hva grunnen er til det og når man da kan vente at forhandlingene vil bli opptatt. Jeg er bekjent med at det f.eks. er etablert en overenskomst mellom Færøyene og danskene om Færøyenes rettigheter og adgang til fiske på Vest-Grønland, og nordmennene og Færøyene har her vært behandlet på samme måte tidligere, vi har så å si vært i samme båt. Men dette er næringspolitisk meget viktige spørsmål, og jeg ber om å få høre nærmere hvordan hele denne sak ligger an.

Statsråd Langhelle: Når det gjelder fredningsbestemmelsene, så er de ikke fastsatt ved lov, men ved kongelig kunngjøring. Når det ellers gjelder forhold med grønlandsspørsmålet, er stillingen den i dag at Utenriksdepartementet venter på et svar fra den danske regjering. Jeg kan ganske kort nevne det som er skjedd i løpet av den senere tid:

Den danske ambassadør meddelte den 19. juli i fjor til den norske utenriksråd at den administrative og ervervsmessige ordning på Grønland, bl.a. spørsmålet om adgang til vestgrønlandske havner, for tiden var gjenstand for overveielse, og at man håpet at det under den nye ordning ville bli mulig å utvide adgangen for utenlandske fiskere til

vestgrønlandske havner. Den danske ambassadør tilføyet at på grunn av bestevilkårsklausulen ville det ikke være mulig å innrømme Norge noen særstilling, og at det derfor heller ikke var praktisk å føre forhandlinger om dette spørsmål. Dersom den norske regjering imidlertid måtte ha ønsker å fremføre i denne sammenheng, var den danske regjering villig til å undersøke hvorvidt slike ønsker måtte kunne innpasses under den påtenkte nyordning.

Denne meddelelse fra den danske ambassadør var gitt med tanke på den danske statsministers forestående besøk i Oslo, idet man gikk ut fra at grønlandsspørsmålet ville bli drøftet under statsministerens opphold her.

Under statsminister Hedtofts besøk i Oslo den 22. juli 1950 fremholdt utenriksministeren at det var et norsk ønske at norske fiskere måtte få de samme rettigheter i andre havner på Vestgrønland som vi nå var blitt innrømmet i Færingehavn. Statsminister Hedtoft lovet å undersøke muligheten av en slik ordning.

Statsminister Hedtoft fremholdt på sin side at det ville være ønskelig om både Norge og Danmark unnlot å gi økonomisk støtte til fangstselskapene på Østgrønland. Utenriksministeren fant imidlertid ikke å kunne gå med på et slikt forslag, idet han etter de drøftelser som hadde funnet sted i utenrikskomiteen, følte seg overbevist om at Stortinget i tilfelle ville forkaste et slikt forslag.

Under et besøk i Norge oppsøkte departementssjef Eske Brun som er sjef for Grønlandsdepartementet i det danske statsministerium, den 30. september 1950 en av Utenriksdepartementets embetsmenn. Under samtalen kom man også inn på fisket utenfor Vestgrønland. Hr. Brun meddelte den gang at han anså det for sannsynlig at de danske myndigheter innen jul 1950 ville ha gjort seg opp en mening om spørsmålet om å åpne flere vestgrønlandske havner for fremmede fiskere. På spørsmålet om hva det danske standpunkt sannsynligvis ville gå ut på, svarte hr. Brun at man antagelig ville tillate anløp av grønlandske havner etter samme regler som de som gjelder for fremmede fiskefartøyers anløp av norske havner. Fiskerne ville kunne få kjøpt olje og proviant, men ville ikke få adgang til omlastning. Brun understreket at man sannsynligvis ville legge vekt på resiprositet med Norge, slik at norske fiskere ville få samme rettigheter på Grønland som danske fiskere i Norge. Vedkommende norske embetsmann sa at han gikk ut fra at de særlige rettigheter som nordmennene har i Færingehavn, ville fortsette, og pekte på at det jo allerede var investert store kapitaler når det gjaldt den virksomhet som var basert på Færingehavn. Hr. Brun sa til dette at hva som ville skje med Færingehavn, kom til å avhenge av hvilke bestemmelser som blir gitt for de andre havner. Han anså det dog for sannsynlig at man ville opprettholde den ordning for Færingehavn som nå gjelder, all den stund det neppe ville komme til å bli adgang til omlastning i de andre havner.

Under utenriksministermøtet i Oslo i forrige måned reiste utenriksminister Lange igjen spørsmålet om nordmennes adgang til vestgrønlandske havner under en samtale med den danske utenriksminister Ole Bjørn Kraft. Utenriksminister Kraft lovet å skaffe oss opplysninger om hvorledes norske fiskere på Vestgrønland ville bli stillet under den nye lovgivning. Han har senere i et brev til utenriksminister Lange bekreftet at han vil komme tilbake til dette spørsmål, men Utenriksdepartementet har inntil i dag ennå ikke mottatt de opplysninger som utenriksminister Kraft har lovet.

Det er disse opplysninger som på det nåværende tidspunkt kan gis om disse spørsmål, og det vil være naturlig å komme tilbake til dem når utenriksminister Kraft forhåpentlig i ganske nær fremtid gir de opplysninger som han har stillet i utsikt.

Protokollen ble derpå opplest uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 12.55.